

Teknoloji Bağımlılığı, Z-Kuşağı ve Kütüphaneler

Prof. Dr. Bülent Yılmaz

Hacettepe Üniversitesi

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

byilmaz@hacettepe.edu.tr

ÜNAK 2018, İstanbul

Teknoloji Bağımlılığı (mı?) Teknolojinin Kötü Kullanımı (mı?)

Genellikle teknoloji bağımlılığı ile Z Kuşağı ilişkisi kuruluyor.

1. Teknoloji bir amaç değil araçtır. (İyi/kötü, yararlı/yararsız, sağlıklı/sağlıksız kullanım olabilir.)
2. Amerikan Psikoloji Derneği henüz teknoloji bağımlılığı diye bir bağımlılığı listesine almış değil; onu “bağımlılığa aday ” olarak değerlendiriyor. “Teknolojinin kötü kullanımı” diyor.
3. 3 aşamalı süreç söz konusu: 1.Teknolojinin kullanımı, 2.Teknolojinin kötü kullanımı, 3.Teknoloji bağımlılığı
4. Amerikan Psikoloji Derneği, 4 saat-6 saat kullanım.
5. Sadece aşırı kullanım süresi, bir ya da birkaç belirtiyeye olumlu karşılık vermek bağımlılık tansına ve yargısına götürmez.

Teknoloji Bağımlılığının Belirtileri

- O nesne ya da eylem için çok/aşırı/ölçüsüz/sınırsız ve amaçsız zaman harcamak ve bunun giderek artması;
- Hayatın doğal akışının, deyim yerindeyse, ritminin bozulması;
- Varolan hayat gerçekliğinden kopmak;
- Onsuz (örneğin teknolojisiz) yaşayamaz hale gelmek, kullanmama durumunda huzursuzluk, öfke ve iç sıkıntısı yaşamak;
- Kullanıma sınır koyamamak;
- O konuda irade kullanamamak;
- Bağımlı olunan nesne ya da eylem üzerinde zaman kontrolünü kaybetmek;
- Bağımlılık konusuna ilişkin yalanlar söylemek;
- Hayatın diğer sorumluluklarından (iş, okul, aile, bireysel temizlik gibi) vazgeçmek, onları yerine getirememek;
- Hayatın diğer etkinliklerine katılmamak;
- Bağımlılık konusunda sağlık sorunları yaşamak.

Kuşaklar/Nesiller

Sessiz Kuşak: 1927-1945 arası doğanlar. Cumhuriyet kuşağı.
“Uyumlular.”

Doğum Patlaması Çocukları (Baby boomer): 1946-1964 arası dünyaya gelenler. “Kuralcı ve sabırlılar.”

X Kuşağı: 1965-1980 yılları arasında doğanlar. Y kuşağı çocuklarının anne ve babaları. “Rekabetçiler.”

Y Kuşağı: 1980-1996 doğumlular. “Yaratıcılar.”

Z Kuşağı (i-Gen): 1997 ve sonrası doğanlar. “Mutantlar.” (2020’de bitecek.)

A (Alfa) Kuşağı geliyor!

Neden “i”: 1998 yılında iMac, internet için üretilmişti ve adındaki “i” de interneti ifade ediyordu.

Z Kuşağı=İnternet Kuşağı demektir.

Z Kuşığı Kimdir?

- 1997 ve sonrası doğumlular. Mutant (başkalaşmış) “yeni bir canlı türü” diyenler var.
- Kendilerini teknoloji ile rahat hissediyorlar; sosyal medya üzerinden sosyalleşiyorlar.
- Bağımsız, sabırsız, inatçı, kendine aşırı güvenli, aceleci, pragmatik, zeki ve hızlılar.
- 3 ekranlılar (aynı anda bilgisayar, televizyon ve cep telefonuna bakarlar.)
- Farklı bir ahlak anlayışları var.
- Kısaltmalarla ve sessiz harflerle anlaşabiliyorlar.
- Youtube'sız, facebook'suz, twitter'sız, instegram'sız yapamıyorlar.
- Aynı zamanda dünyayı değiştirmek istiyorlar.
- Gönüllü çalışma eğilimleri güçlü; duygusallar, yoğunlaşma (konsantrasyon) sorunları var.
- Dünyanın geleceğinden endişeliler; iş bulma sorunu nedeniyle geleceği vahşi bir ormana benzetiyorlar ve bu yüzden stresliler.
- Bunlar, yüz yüze konuşmaktan çok, çevrimiçi (online) iletişimi tercih ediyorlar. Sosyal ağlardan çıkmıyorlar; yaşamları orada geçiyor sanki.

Z Kuşaağı Kimdir?

- Bize bazen öyle geliyor ama saygısız değiller. İyi çocuklar onlar; sadece saygı anlayışları yeni ve bizden farklı.
- Erteleyemiyorlar; proje temelli öğrenmek istiyorlar.
- Otorite kabul etmiyorlar ve sorgulamadan edemiyorlar; isyankarlar; tatminsizler.
- 2-6 yaş arasında facebook sayfasına sahipler.
- Çok yaratıcılar ve yenilikçiler.
- Komplekssizler ve doğruyu çekinmeden söylüyorlar.
- Azimli ve hırslılar; ancak biraz sadakatsizler.
- Zaman ve emek gerektiren işlere pek tahammül edemiyorlar.
- Dijital yerliler. Coęrafik ve kültürel sınırları yok. "Teknoloji, teknoloji, teknoloji" diyorlar!
- Çok esprililer.
- Cep telefonu vücutlarının en önemli parçası gibi; bir an bile onsuz yapamıyorlar.
- 60'ların zafer işareti, 70'lerin yumruğu, 80'lerin metal işareti varsa, onların da özçekimleri (selfileri) var!
- Türkiye'de 20 milyonlar ve bilgisayar ile tanışma yaşları ortalama 2.

Z-Kuşağı/Teknoloji ile Kütüphaneler Açısından Ne değişiyor?

1. Kütüphaneci deđiřiyor.
2. Kullanıcı/kullanım değişiyor.
3. Derme deđiřiyor.
4. Bina deđiřiyor.
5. Bütçeler deđiřiyor.
6. Hizmet yapısı değişiyor.
7. Yönetim yapısı değişiyor.

Kütüphanede her řey deđiřiyor! (MU?)

Bilgi sunma/eriřim/yönetme işlevi deđiřmiyor.

Z Kuşuğu/Teknoloji Bağımlılığı Bağlamında Kütüphane/Kütüphaneci Ne Yapmalı?

- Kütüphane teknoloji ile bütünleşmeli.
- Hizmetler kişiselleştirilmeli.
- Kütüphanecinin teknolojik bilgisi çok güçlü olmalı.
- Öğretmenlik niteliğini geliştirmeli.
- En az yüksek lisans derecesi olmalı. Alandaki gelişmeleri yakından izlemeli.
- Daha iyi bir referans kütüphanecisi, iyi bir sosyal medya uzmanı olmalı.
- Üçüncü mekan işlevini hayata geçirmeli; yeşil kütüphaneci olmalı.
- Bilgi okuryazarlığını öğretebilmeli. Sanal kütüphane, dijital kütüphane kurabilmeli.
- Yaratıcı alan (maker-space) uygulamalarını bilmeli.
- Açık erişimi desteklemeli. İşbirliği (konsorsiyum) yapılanmalarını desteklemeli.
- Veri analisti olmalı. Algoritma bilgisini güçlendirmeli.
- Elektronik derme geliştirmeye hakim olmalı.
- Bilgi doğrulama/güvenilir bilgi işlevini öne çıkarmalı
- Proje tabanlı çalışmayı öğrenmeli, öğretmeli.

Okuma Önerisi

- <https://bulentyilmazblog.wordpress.com/2018/04/19/teknoloji-bagimlilikimi-2/>
- <https://bulentyilmazblog.wordpress.com/2015/02/13/savulun-z-kusagi-gelior/>

Sonsöz

Kültür deęiřiyor, çocuklar deęiřiyor, yeni kuşaklar geliyor.

Kütüphaneler de, kütüphaneciler de deęiřmeli!

Geleceęe hazırlanmalıyız.

Yoksa “**panda sendromu**” benzeri “**kütüphane(ci) sendromu**”
yařayabiliriz!

Teřekkürler!